

УДК 811.581'366.587 (045)

Д. О. Мерзлюк

ДИФЕРЕНЦІЙНІ ОЗНАКИ ПЕРФЕКТИВІВ І ІМПЕРФЕКТИВІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджено проблему семантичного інваріанта аспектуального значення та диференційні ознаки граматичної категорії аспекта в сучасній китайській мові. Розглянуто питання опозиції перфективів і імперфективів, а також проблема маркованості-немаркованості.

Ключові слова: *інваріант, диференційні ознаки, перфектив, імперфектив, цілісність, обмеження дії границею.*

Постановка проблеми. Пропонована стаття становить частину дослідження категорії аспектуальності в китайській мові й присвячена проблемі визначення семантичного інваріанта аспектуального категоріального значення та диференційним ознакам членів опозиції перфективи-імперфективи в китайській мові. Категорія аспектуальності може бути визначена як функціонально-семантична категорія, змістом якої є характер протікання дії, а вираженням – морфологічні, словотвірні та лексичні засоби за участі певних синтаксичних елементів речення [3, с. 27]. Категорія аспектуальності як функціонально-семантична категорія об'єднує різнопланові та різнорівневі мовні засоби. К. Сміт вказує, що аспектуальне значення в реченні передає інформацію двох типів: 1) ситуація представлена з певної перспективи (viewpoint); 2) ситуація опосередковано класифікується як стан або подія певного типу (situation type) [7, с. 1]. Представлення ситуації з певної перспективи забезпечується граматичними засобами мови, тип ситуації носить «прихованограматичний» характер, є лексико-граматичною категорією [3, с. 27]. У цій статті ми розглядаємо семантичний інваріант і диференційні ознаки граматичної категорії аспекту (граматичного аспекту, точки зору (viewpoint)) в китайській мові як аспектуальну інформацію, що відображає темпоральну перспективу, яку обирає мовець для презентації певної ситуації [8, с. 21]. У китайській мові, як і в багатьох мовах світу, центральною опозицією граматичної категорії аспекту є дихотомія перфективи-імперфективи, де перфективи визначаємо як представлення ситуації із зовнішньої перспективи, як єдине неподільне ціле; імперфективи презентують ситуацію зсередини, фокусуючись на певній стадії ситуації [8, с. 21]. Для визначення значень та функцій граматичної категорії аспекту в китайській мові актуальним є питання про виокремлення інваріантного аспектуального значення та його диференційних ознак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інваріантності-варіативності аспектуального значення розглядається у працях засновника Санкт-Петербурзької школи функціональної граматики О. В. Бондарка [1; 2], також у монографії С. В. Сорокіна [4]; питання диференційних ознак та семантики перфективних та імперфективних аспектів розглядається Б. Комрі [5], О. Далем [6], К. Сміт [7]. У працях відомих китайських науковців Ван Лі [11; 12], Люй Шусян [10], Чжао Юаньжень [13] зазначається, що в китайській мові наявна лише категорія аспекту, а граматичної категорії часу немає. Водночас категорія аспекту розглядається переважно через опис можливих значень або функцій морфологічних показників аспектуальних відношень, категорія аспекту не розглядається в цих працях з точки зору опозицій аспектуальних значень, не диференціюється роль лексичних, синтаксичних та

контекстуальних засобів у формуванні аспектуального значення висловлення. З точки зору опозиції перфективності-імперфективності граматична категорія аспекту в китайській мові розглядається у працях Р. Сяо і Т. МакЕнері [8], Дай Яоцзіна [9], які інтерпретують категорію аспектуальності в китайській мові як таку, що включає в себе лексичні аспектуальні класи та граматичну категорію аспекту, засобами вираження якої є морфологічні показники. Дай Яоцзін вказує, що в китайській мові аспектуальне значення виявляється у всьому реченні, а не стосується лише предиката [9, с. 4–5].

Стосовно китайської мови, питання розмежування перфективних і імперфективних аспектів у працях дослідників 50-х і 60-х років не підіймалися. Ван Лі [11, с. 201], Люй Шусян [10, с. 16], Чжао Юаньжень [13, с. 125–128] обмежувались перерахуванням різних аспектів, які існують в китайській мові, не визначаючи при цьому критеріїв протиставлення цих аспектів. Наявність у китайській мові дихотомії перфективи / імперфективи підіймається у праці Дай Яоцзіна, який розглядає цю опозицію відповідно до поглядів Б. Комрі [5]: перфективи розглядаються як такі, що спостерігають ситуацію ззовні, як єдину, неподільну подію. Імперфективи – аспекти, що розглядають ситуацію як нецілісну подію, що може бути розкладена на окремі стадії [9, с. 29–30]. Р. Сяо і Т. МакЕнері зазначають, що в китайській мові розмежування між імперфективами і перфективами, на відміну від англійської мови, доволі чітке. Розглядаючи опозицію перфективи / імперфективи, Р. Сяо і Т. МакЕнері визначають три типи протиставлення: 1) перфективи розглядають ситуацію ззовні як цілісну, тоді як імперфективи розглядають ситуацію частково, зсередини; 2) перфективи розглядають ситуацію як завершену, тоді як імперфективи розглядають ситуацію як таку, що продовжується; 3) розрізнення перфективів / імперфективів відповідає розрізненню темпорально пов'язаних і темпорально непов'язаних ситуацій [8, с. 23].

Актуальність дослідження полягає в тому, що, хоча питання семантичного інваріанта граматичної категорії аспекту є однією з ключових проблем сучасних аспектологічних досліджень, у дослідженнях, присвячених категорії аспектуальності в китайській мові, питання опозиції перфективності та імперфективності розглянуто недостатньо, бракує чітко визначених диференційних ознак перфективів і імперфективів.

Мета і завдання статті. Метою статті є визначення семантичного інваріанта та диференційних ознак граматичної категорії аспекта в китайській мові. Зазначена мета визначає такі завдання: 1) розглянути питання інваріантності-варіативності в аспектологічних дослідженнях; 2) встановити диференційні ознаки граматичної категорії аспекта в китайській мові.

Основною аспектуальною опозицією в багатьох мовах світу є опозиція між перфективами і імперфективами. О. Даль зазначає, що ця опозиція спостерігається в 45 мовах, які він досліджував [6, с. 69]. Сучасні дослідники категорії аспектуальності в китайській мові (Р. Сяо [8, с. 23], Дай Яоцзін [9, с. 30], О. Даль [6, с. 70], К. Сміт [7, с. 66]) вказують, що протиставлення перфективи / імперфективи властиво також і китайській мові.

Якщо ми розглядаємо граматичну категорію аспекту в китайській мові та визначаємо наявність дихотомії перфектив / імперфектив, постає питання про визначення інваріанта категоріального значення та диференційних ознак перфективів і імперфективів. Як зазначає С. В. Сорокін, проблема інваріантності-варіативності аспектуального значення посідає одне з ключових місць у дослідженні темпорально-аспектуального комплексу будь-якої мови [3, с. 76]. Визначаючи інваріанти, за О. В. Бондарком, маємо на увазі ознаку або комплекс ознак

досліджуваних системних об'єктів (мовних або мовленнєвих одиниць, класів і категорійних значень і функцій), які залишаються незмінними під час будь-яких перетворень, зумовлених взаємодією системи з навколишнім середовищем [2, с. 159]. Говорячи про загальне значення граматичної форми, О. В. Бондарко вказує, що загальне значення являє собою інваріант, що охоплює всі окремі значення та використання цієї форми. Загальне значення визначається як ознака (комплекс ознак) певної форми, що відрізняють її від інших форм, що репрезентують цю граматичну категорію [2, с. 164].

Досліджуючи граматичну категорію аспекту в китайській мові, необхідно визначити диференційні ознаки категоріальних значень, які виражають перфективи і імперфективи. Б. Комрі, визначаючи категорію аспекту як таку, що розглядає різні шляхи спостереження внутрішньої темпоральної структури ситуації, вказує, що ситуація може розглядатися як цілісна, без виокремлення окремих фаз, що конструюють певну ситуацію (перфективи) та як така, що фокусується на внутрішній структурі (імперфективи) [5, с. 3]. К. Сміт вказує, що в мовах перфективні аспекти (viewpoints) являють собою інформаційно закриті ситуації, в яких ситуація розглядається як завершена і як така, що включає як початкову, так і кінцеву точки [7, с. 66]. Імперфективні аспекти є відкритими, презентують частину ситуації, без фокусування на кінцевих точках ситуації. К. Сміт називає ті імперфективні аспекти, які фокусуються на певному внутрішньому інтервалі ситуації, немаркованими, тоді як ті, що фокусуються або на початковій або на результативній стадії ситуації, тлумачить як марковані імперфективні аспекти (viewpoints) [7, с. 73]. О. Даль визначає перфективне дієслово як таке, що типово вказує на окрему подію, що розглядається як нерозкладне ціле, з певним результатом або завершенням, яке локалізується в минулому [6, с. 78]. Найчастіше подія буде пунктуативною або може розглядатися як одноразовий перехід з одного стану до протилежного, тривалість якого можна ігнорувати. О. В. Бондарко, аналізуючи питання інваріанта у сфері аспектології, пропонує як інваріант для dokonаного виду такі ознаки, як цілісність та обмеженість дії межею [1, с. 66].

Таким чином, розглядаючи протиставлення перфективи / імперфективи в китайській мові ми пропонуємо спиратися на комплекс ознак: цілісність і обмеженість дії границею, які доповнюють один одного.

Розглянемо ці ознаки детальніше. Під цілісністю ми розуміємо, що ситуація з аспектуальної точки зору розглядається як неподільна, тобто така, в якій три стадії розвитку ситуації (початок, продовження і завершення) утворюють єдине нерозкладне ціле. Таким чином, дія представляється як така, що перебуває поза членуванням на окремі фази. Таке представлення дії протиставляється експліцитній процесності, що виражається імперфективними аспектами, коли в дії може бути виокремлена середня фаза, яка отримує процесну інтерпретацію. Як наголошує О. В. Бондарко, тут протиставляється саме експліцитна процесність, оскільки імпліцитна процесність на рівні семантики висловлення може суміщатися з ознаками цілісності та обмеженості дії границею, де за участі елементів контексту виражається досягнута межа у сполученні з попереднім процесом, який привів до цього процесу [2, с. 367–368], наприклад: 它现在凉下来了 Та xianzai liang xialai le. – Зараз воно [сонце] охолонуло, де досягнення межі передбачає певний попередній процес, який привів до цього результату.

Ознака цілісності завжди пов'язана з поглядом на дію «ззовні», як вказують К. Сміт [7, с. 67], О. В. Бондарко [2, с. 368] і Дай Яоцзін [9, с. 30]. Погляд на дію «ззовні» передбачає брак виділення та розгортання середньої фази дії. Таким чином, як зазначає О. В. Бондарко, ознака цілісності заперечує ознаки процесності: членування дії на фази та внутрішню темпоральну структуру [2, с. 368–369].

К. Сміт визначає цілісність, включення як початкової, так і кінцевої точок як основну ознаку перфективних аспектів. Серед основних властивостей перфективних аспектів дослідниця вказує несумісність перфективів із тривалістю події. Оскільки перфективи включають у себе кінцеву точку, то характер кінцевої точки, комплетивність або термінативність, залежать від акціонального класу (situation type) [7, с. 67–68]. Для діяльностей перфективи вказують на термінативність, тоді як здійснення включають значення комплетивності. З іншого боку, для китайської мови, як стверджує К. Сміт, використання перфективних аспектуальних показників з усіма акціональними класами, крім стативів, вказує на термінативність, а значення комплетивності виражається окремими результативними морфемами [7, с. 68–69] (які Р. Сяо і Т. МакЕнері розглядають як показники комплетивного аспекту [8, с. 159–180]).

К. Сміт визначає імперфективи як такі, що презентують частину інформації про подію, не включаючи інформацію про початкову або кінцеву точки. Таким чином для імперфективних аспектів він виділяє два значення: загальний імперфектив (який вона ототожнює з *Imprfait* у французькій мові) і прогресив. Крім того, вона вказує на такі імперфективні значення, які вона визначає як маркований імперфектив, що фокусується або на підготовчій стадії події або на результативній стадії події [7, с. 73–74].

К. Сміт трактує морфему 着 *zhe* в китайській мові як результативну імперфективну морфему, яка фокусується на інтервалі після зміни стану [7, с. 76], з чим не погоджуються Р. Сяо і Т. МакЕнері, які зазначають, що ця морфема вказує на дуративність, а інтерпретація 着 *zhe* як результативної морфемі є результатом того, що цей граматичний показник має статичну і динамічну подвійну природу, яка виявляється залежно від семантичних особливостей предикатного комплексу [8, 186–188].

Дай Яоцзін вказує, що в китайській мові перфективи презентують цілісну дію, тоді як імперфективи розкривають фрагмент, частину події [9, с. 29–30]. Він демонструє цілісність перфективних аспектів та нецілісність імперфективів такими прикладами:

a) 操场上 (同时) 进行着两场比赛。Caochangshang (tongshi) jinxingzhe liang chang bisai. На стадіоні (одночасно) проходять два змагання.

b) *操场上 (先后) 进行着两场比赛。Caochangshang (xianhou) jinxingzhe liang chang bisai. На стадіоні (один за одним) проходять два змагання.

c) 操场上 (同时) 进行了两场比赛。Caochangshang (tongshi) jinxingle liang chang bisai. На стадіоні (одночасно) проходили два змагання.

d) 操场上 (先后) 进行了两场比赛。Caochangshang (xianhou) jinxingle liang chang bisai. На стадіоні (один за одним) проходили два змагання [9, с. 43–44].

Приклади a) і c) вказують на ситуацію, коли два змагання проходять одночасно, наявність аспектуальних показників 着 *zhe* (приклад a)) та 了 *le* (приклад c)) демонструє різні точки зору спостереження ситуації. У прикладі a) подія спостерігається у процесі перебігу, увага фокусується на середній стадії (стадії тривалості) двох змагань, що проходять одночасно. У прикладі c) подія спостерігається ззовні, розглядається як єдине ціле, без виділення окремих фаз події. У прикладі d) подія, коли два змагання, що проходять одне за одним, також розглядається як єдине ціле, точка зору охоплює процес від початку першого змагання до завершення другого без диференціації окремих фаз. Приклад b) у китайській мові неможливий, оскільки неможливим є одночасне спостереження двох послідовних подій у процесі їхнього протікання.

Спираючись на зазначене вище, перфективи в китайській мові ми розглядаємо як цілісну ситуацію, яка не може бути розкладена на окремі стадії (початок, протікання ситуації, завершення) і яка спостерігається ззовні. Імперфективи, відповідно, розглядаємо як не цілісні ситуації, тобто такі, в яких увага фокусується на окремій стадії розвитку ситуації: або на початку ситуації, або на стадії продовження чи на завершальній стадії, сама подія спостерігається з середини.

Ознака обмеженості дії межею зникається з ознакою цілісності в аспекті повноти виявлення дії, фокусується на фіксації межі дії, вичерпаності дії. Ця ознака поширюється як на дії, спрямовані на досягнення межі, але й на ті дії, які не пов'язані з такою направленістю [2, с. 369].

У питанні обмеженості дії межею можуть бути виділені два різновиди межі, які у висловлюванні виражаються лексично і контекстом. Такі різновиди О. В. Бондарко називає абсолютною і відносною межами [1, с. 67]. Різниця між абсолютною і відносною межами – це різниця варіантів, що зумовлені лексичним значенням дієслова, контекстом та мовленнєвою ситуацією. На рівні категоріального значення виступає лише ознака обмеженості дії межею. Наприклад: “等等！”史强厉声说，同时朝旁边的年轻警官挥了一下手。 «Dengdeng!» Shi Qiang lisheng shuo, tongshi chao pangbiande nianqing jingguan huile yixia shou. – «Зачекай» суворо сказав Ши Цян, водночас махнув рукою молодому офіцеру, що стояв поруч. У цьому прикладі обмеженість дії «махнути рукою» виражено морфологічним показником 了 le і додатково експліковано квантифікатором 一下 yixia, що вказує на однократність дії.

Обмеженість дією межею, за О. В. Бондарком, охоплює всю сферу функціонування перфектива, який у центрі цієї сфери виступає як прототипна ознака, на периферії – у варіантах, що тією чи іншою мірою відхиляються від прототипу. Так само, зазначає О. В. Бондарко, функціонує ознака цілісності. Учений вказує, що дієслівний аспект є прикладом граматичної категорії з інтерпретаційною домінантою, в аспектуальних значеннях переважає інтерпретаційний компонент. Так, інтерпретація перфективів як цілісних дій пов'язана з абстрагуванням від того факту, що в реальній ситуації дії мають початок, середину та кінець [1, с. 68–69].

Типи використання імперфективів варіюють у широкій сфері, охоплюючи, з одного боку, семантику, протилежну семантиці перфективів, з іншого боку, семантику, в якій не отримують експліцитного вираження значення, протилежні значенням перфективів (нецілісність і необмеженість дії границею), ані ознаки, що виражаються формами перфективів [1, с. 69].

Семантичні інваріанти у сфері граматики можуть бути зрозумілі й пояснені лише за умов, коли будуть визначені відношення категорійних значень граматичних форм до 1) лексичних значень слів; 2) лексико-граматичних розрядів; 3) інших граматичних категорій слова та синтаксичних конструкцій, з якими пов'язана ця категорія; 4) елементів контексту та мовленнєвої ситуації [1, с. 70].

Форма перфектива йде з інваріантним значенням, яке лише конкретизується та модифікується контекстом, тоді як семантичний потенціал форм імперфективів має інший характер. Як зазначає О. В. Бондарко, ця форма не має інваріантного «позитивного» значення, проте має певну значущість, компетенцію, здатність виражати певний спектр семантичних ознак. Реалізація семантичного потенціалу імперфектива визначається активним впливом лексики, контексту та мовленнєвої ситуації [1, с. 71].

Ми виходимо з того, що аспектуальне значення притаманне не стільки власне дієслову, скільки всій фразі; категорія аспектуальності визначається як універсальна. Спираючись на вищевказане твердження О. В. Бондарка, це дозволяє нам розглядати в китайській мові брак морфологічного показника як одного із засобів вираження

аспектуальних значень, що тривалий час ігнорувалося дослідниками категорії аспекту в китайській мові.

Р. Сяо і Т. МакЕнері [8], Дай Яоцзін [9], розглядаючи ознаки перфективів і імперфективів, крім ознаки цілісності-нецілісності виділяють ще ознаку динамічності. Водночас ознака динамічності характерна для всіх перфективних і імперфективних аспектів китайської мови, лише дуративний аспект може мати ознаку як динамічності, так і статичності. На нашу думку, ознака динамічності – це одна з диференційних ознак акціональних класів предикатів китайської мови. Статичність або динамічність ситуації визначається взаємодією лексичного значення предиката, граматичної аспектуальної форми і контекстом, тому ми не можемо визначити ознаку динамічності як диференційну для граматичної категорії аспекта.

Таким чином, перфективи в китайській мові мають такі інваріантні значення: цілісна дія, що має межу; імперфективи, відповідно, мають негативну характеристику: нецілісна, негранична дія. Таким чином, хоча О. Даль зазначав, що в опозиції перфективність-імперфективність складно визначити, який елемент є маркованим, а який немаркованим [8, с. 73], ми можемо визначити в китайській мові перфективи як маркований елемент опозиції, тоді як імперфективні аспекти виступають як немарковані елементи.

У **перспективах** подальшого дослідження – вивчення окремих аспектуальних значень у китайській мові у взаємодії граматичних показників аспекту та акціональних класів дієслів із контекстом, а також дослідження аспектуальних значень, що виражаються нульовим аспектуальним показником. Окремим напрямом подальшого дослідження є взаємодія окремих аспектуальних показників та так звані «складні аспекти» в китайській мові.

Список використаної літератури

1. Бондарко А. В. Проблемы инвариантности / вариативности и маркированности / немаркированности в сфере аспектологии / А. В. Бондарко // Типология вида : проблемы, поиски, решения : (матер. междунар. науч. конф., Москва, 16–19 окт. 1997 г. – Москва : Школа «Языки русской культуры», 1998. – С. 64–80 ; Bondarko A. V. Problemy invariantnosti / variativnosti i markirovanosti / nemarkirovanosti v sfere aspektologii / A. V. Bondarko // Tipologiya vida : problemy, poiski, resheniya : mater. mezhdunar. nauch. konf., Moskva, 16–19 okt. 1997 g. – Moskva : Shkola «Yazyki russkoy kultury», 1998. – S. 64–80.
2. Бондарко А. В. Теория значения в системе функциональной грамматики : На материале русского языка / А. В. Бондарко. – Москва : Языки славянской культуры, 2002. – 736 с. ; Bondarko A. V. Teoriya znacheniya v sisteme funktsionalnoy grammatiki : Na materiale russkogo yazyka / A. V. Bondarko. – Moskva : Yazyki slavyanskoy kultury, 2002. – 736 s.
3. Маслов Ю. С. Избранные труды : Аспектология. Общее языкознание / Ю. С. Маслов. – Москва : Языки славянской культуры, 2004. – 840 с. ; Maslov Yu. S. Izbrannye trudy : Aspektologiya. Obshchee yazykoznanie / Yu. S. Maslov. – Moskva : Yazyki slavyanskoy kultury, 2004. – 840 s.
4. Сорокін С. В. Турецька й українська мови в системі координат «ВИД – ЧАС – МОДАЛЬНІСТЬ» : [моногр.] / С. В. Сорокін. – Київ : Вид. центр КНЛУ, 2009. – 341 с. ; Sorokin S. V. Turetska y ukrainska movy v systemi koordynat «VYD – ChAS – MODALNIST» : [monohr.] / S. V. Sorokin. – Kyiv : Vyd. tsentr KNLU, 2009. – 341 s.
5. Comrie B. Aspect : An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems / B. Comrie. – Cambridge : Cambridge University Press, 1976. – 142 p.

6. Dahl O. Tense and Aspect Systems / O. Dahl. – Oxford : Blackwell, 1985. – 213 p.
7. Smith C. The Parameter of Aspect / C. Smith. – Dordrecht ; London : Kluwer Academic, 1997. – 3495 p.
8. Xiao R. Aspect in Mandarin Chinese : A corpus-based study / R. Xiao, T. McEnery. – Amsterdam ; Philadelphia : J. Benjamins Pub., 2004. – 303 p.
9. 戴耀晶。现代汉语时体系统研究 / 戴耀晶。 – 江苏教育出版社，1997年。 – 177页。 ; Dài Yàojīng. Xiàndài hànyǔ shí tǐ xìtǒng yánjiū / Dài Yàojīng. – Jiāngsū jiàoyù chūbǎn shè, 1997 nián. – 177 yè.
10. 吕叔湘。现代汉语八百词/吕叔湘。 – 北京：商务印书馆，1999年。 – 760页。 ; Lǚ Shūxiāng. Xiàndài hànyǔ bābǎi cí / Lǚ Shūxiāng. – Běijīng : Shāngwù yìn shūguǎn, 1999 nián. – 760 yè.
11. 王力。中国语法理论/王力。 – 山东教育出版社，1984年。 – 515页。 – (王力文集；第一卷)。 ; Wáng Lì. Zhōngguó yǔfǎ lǐlùn / Wáng Lì. – Shāndōng jiàoyù chūbǎn shè, 1984 nián. – 515 yè. – (Wáng Lì wénjí ; dì yī juǎn).
12. 王力。中国现代语法/王力。 – 山东教育出版社，1985年。 – 526页。 – (王力文集；第二卷)。 ; Wáng Lì. Zhōngguó xiàndài yǔfǎ / Wáng Lì. – Shāndōng jiàoyù chūbǎn shè, 1985 nián. – 526 yè. – (Wáng Lì wénjí ; dì èr juǎn)
13. 赵元任。汉语口语语法 / 赵元任。 – 北京：商务印书馆，1979年。 – 380页。 ; Zhào Yuánrèn. Hànyǔ kǒuyǔ yǔfǎ / Zhào Yuánrèn. – Běijīng : Shāngwù yìn shūguǎn, 1979 nián. – 380 yè.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2017.

D. O. Merzliuk

DIFFERENTIAL FEATURES OF PERFECTIVES AND IMPERFECTIVES IN THE MODERN CHINESE LANGUAGE

The article deals with the problem of semantic invariant and differential features of the category of aspect in the Modern Chinese language. The dichotomy of perfective and imperfective is recognized to be the central opposition in the problem of the aspect in languages. The Chinese language also has the distinction between perfective and imperfective, despite the fact that only few researchers analyze them. Another problem in this sphere is the problem of invariant of the aspectual meaning. Invariant is defined as a feature or set of features of the studied systemic objects, which remain unchanged during any transformations, caused by the interaction of the system with the surrounding environment.

Many Chinese linguists (such as Wang Li, Lü Shuxiang, Gao Mingkai etc) do not differentiate perfective and imperfective in their researches, but recently, the papers of R. Xiao and T. McEnery and Dai Yaojing reveal the category of aspect in the Chinese language through this opposition.

Aspect is defined as different ways of internal structure observing of a situation, so it is a main distinction between perfective and imperfective, thereof perfective presents the situation as single indivisible whole without separating of the beginning, development of the situation and its completion; and imperfective makes explicit reference to the internal temporal structure of the situation. Such feature of perfective is called holisticity or totality, while imperfective does not obtain this feature. Totality can be regarded as a main feature of perfective aspect in language, and in the Chinese language as well.

The second feature that is essential to establish grammatical meaning of aspect is a boundedness of action. According to A. V. Bondarko, the boundedness of action focuses on fixing of action boundary, its realization. In aspectual systems, these two features, totality

and boundedness, are very close in their meaning (the distinction between them is in different focus points), and interrogate in order to form the aspectual meaning of the statement.

The difference between perfective and imperfective aspects is demonstrated by Dai Yaojing, who illustrated the possibility of using of perfective markers in the sentences with adverbials of simultaneous action and successive action, while imperfective markers are impossible in the case of the successiveness.

So perfective aspect is defined as a total, bounded action, imperfective aspect is a partial, non-bounded action. In other way, perfective aspect can be considered as a marked member of the opposition while imperfective aspect is an unmarked; perfective aspect is external way of action observation, imperfective aspect is an internal one.

Key words: *invariant, differential features, perfective, imperfective, totality, boundedness*

УДК 81-26(347.78.034)

А. В. Михайленко

Н. Є. Доронкіна

ВМОТИВОВАНІСТЬ ТЕРМІНІВ ТА ЗАГАЛЬНОВЖИВАНИХ СЛІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Стаття присвячена дослідженню термінів та загальноновживаних слів на прикладі англійської мови. Розглянуто питання вмотивованості термінів та загальноновживаних слів, що відіграють важливу роль під час перекладу з англійської мови на українську. Проаналізовано зв'язок термінологічної лексики із загальноновживаною. Наведено приклади дефініцій загальноновживаних слів та їхню термінологізацію. Запропонований лінгвістичний критерій виявлення термінологічного значення сприяє розширенню меж термінології й інших сфер науки.

Ключові слова: *загальноновживані слова, термінологічна лексика, вмотивованість слова, конотативне значення, дефініція.*

Перекладознавство, як самостійна наукова дисципліна, завжди привертала увагу дослідників. Починаючи з другої половини ХХ століття перекладознавство набуває дисциплінарного характеру. Розширюється діапазон перекладацько-інструментальних методів дослідження. Перекладознавці-сучасники плідно працюють над визначенням коректних підходів щодо критеріїв перекладу. Зокрема, Т. Шмігер в своїй праці «Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя» виділяє два напрямки розгляду перекладних текстів. Один із них – *лінгвостилістичний підхід*, який включає суто мовний аналіз оригіналу і перекладу із залученням лінгвістичних методів дослідження. Інший – *інтерпретаційно-культурологічний підхід* який орієнтується на макросистему перекладу в контексті цільової культури враховуючи при цьому особливості індивідуального стилю перекладача [9, с. 185].

Проблеми терміна та термінології завжди були в центрі уваги вчених-лінгвістів. Особливо цікавою з точки зору лінгвістики є проблема дослідження термінологізації загальноновживаної лексики. Дана робота пов'язана з одного боку, із загальними проблемами терміна та термінології, а з іншого, з методами опису значення слова